

Hranice mezi státy jen málokdy respektují ekologickou realitu a v případě oceánů to platí dvojnásob. Existence různých právních režimů uměle „implantovaných“ do mořského prostředí, volný pohyb velké části mořských organismů stejně jako naše omezené znalosti o ekologii oceánů činí z ochrany mořské biodiverzity jeden z nejobtížnějších environmentálních úkolů současnosti, v jehož řešení hraje mezinárodní spolupráce zásadní roli. Předložená práce se snaží posoudit, do jaké míry přispívá mezinárodní právo *de lege lata* k řešení tohoto složitého problému a naznačit možnosti *de lege ferenda*.

Mezinárodní právo ochrany mořské biodiverzity není samostatným právním odvětvím, ale rozsáhlým souborem norem, jejichž pojátkem je přímý či nepřímý vztah k mořskému prostředí a biologickým mořským zdrojům. Vzhledem k roli, již oceány hrají ve fungování biosféry a životě člověka, jsou tyto normy velmi různorodé a je prakticky nemožné je vymezit vyčerpávajícím způsobem. Určující pro ochranu mořské biodiverzity v obecné rovině je pochopitelně mezinárodní mořské právo. Velmi úzký vztah k ní má mezinárodní právo životního prostředí a mezinárodní rybářské právo, významnou úlohu hraje právo mezinárodní námořní dopravy a mezinárodního obchodu. Specifické postavení má v tomto směru antarktické právo (pro svůj zvláštní právní a ekologický charakter je antarktická oblast do značné míry „laboratoří“ pro výzkum, ochranu a trvalé využívání mořské biodiverzity) či tzv. rozvojové právo, jež od devadesátých let 20. století významným způsobem ovlivňuje celý mezinárodní systém.

Vzhledem k šíři problematiky a množství souvisejících otázek není možné pojednat o ochraně mořské biodiverzity vyčerpávajícím způsobem. Pro zpracování tématu v rozsahu dizertační práce se tak nabízely dva přístupy: na jedné straně povšechný, který by se ve stručnosti zmínil o všech relevantních otázkách, avšak byl by nutně poznamenán značnou mírou povrchnosti, a na druhé straně volba nejvýznamnějších z nich a jejich hlubší analýza, a to s daní v podobě opominutí některých více či méně důležitých souvislostí. Vzhledem k tomu, že se nejedná o učebnici, ale vědeckou práci, rozhodla jsem se pro přístup druhý, který považuji za zajímavější, ačkoliv jsem si vědoma, že konečný obraz není úplný a řada otázek zůstává nezodpovězena (doufám zároveň, že v budoucnosti budu mít možnost se k nim vrátit). Práce se tedy pouze v omezeném rozsahu zabývá ochranou mořského prostředí před znečištěním,

kteřá přes svůj zásadní význam tvoří relativně samostatnou součást mezinárodního práva, odlišnou od ochrany biodiverzity *per se*. Z obdobných důvodů není větší pozornost věnována ani globálním klimatickým změnám a mezinárodněprávní regulaci činností k nim přispívajících či některým významným horizontálním institutům práva životního prostředí a jejich roli v ochraně mořské biodiverzity, jako jsou posuzování vlivů na životní prostředí (EIA), účast veřejnosti či ekologická odpovědnost. Až na výjimky se také vyhýbám odkazům na komunitární právo a národní právní řády (včetně českého). Ačkoliv analýza právní úpravy ochrany mořské biodiverzity na komunitární a vnitrostátní úrovni by byla bezpochyby zajímavá, odlišný charakter těchto právních systémů (zejména prostředků, jimiž disponují) ve srovnání s mezinárodním právem neumožňuje učinit tak v rozsahu jedné dizertační práce. Povrchní výtah či odkazy vytržené z kontextu, které by vedly ke srovnávání nesrovnatelného, nepovažuji v tomto smyslu za vhodné, ani účelné. Předmětem studie je tedy pouze mezinárodní právo a konkrétně ta jeho část, která se bezprostředně vztahuje k regulaci činností s přímými či nepřímými dopady na rozmanitost života v mořích, resp. její jednotlivé projevy. Soustředím se přitom především na právo hmotné, otázky procesní, institucionální a odpovědnostní jsou zmíněny jen v omezeném rozsahu, vyžadují-li to příslušné souvislosti.